

Posudek diplomové práce
Terezy Neumannové:

Kolektivní román v dánské literatuře: pokus o definici literárního žánru na základě děl H. C. Branner, M. A. Hansena, H. Kirka a H. Scherfiga

Diplomandka Tereza Neumannová si za cíl své diplomové práce stanovila rozbor a následnou definici žánru, který je ve skandinávské literatuře označován jako „kollektivroman“ (*kolektivní román*), který ovšem v českém kontextu jako žánr ukotven není. Ke stanovení definice měla diplomandka dospět rozbohem čtyř dánských románů, jež literární historikové tradičně k žánru kolektivního románu řadí.

Vytyčený cíl diplomandka splnila.

Jednoznačným kladem práce je velmi dobrá obeznámenost s dosavadní sekundární literaturou, s níž diplomandka čtenáře seznamuje v první části práce. Se sekundární literaturou vstupuje diplomandka do dialogu a jisté poznatky doplňuje, další vyvrací. V úvodu práce jsou rovněž definovány termíny a jejich diskuse je zevrubná i díky tomu, že pojmy z literární oblasti jsou doplněny o terminologii sociologickou. Jen přesný význam a především konotace termínu „kolektiv“ v dánštině nejsou rozebrány dostatečně zevrubně. Podnětný je zato přehled vývoje žánru („Historie žánru a jeho vzory“), ovšem zde je patrné, že konstatovaná fakta jsou nabyta pouze ze sekundární literatury. Do jisté míry je pochopitelné, že v práci není věnován větší prostor pro srovnání dánských románů uvedeného žánru s obdobnými díly z jiných literatur, práci by však rozhodně obohatilo srovnání s příbuznými literaturami Norska a Švédska. Vždyť už první věta diplomové práce zní: „Pojem *kolektivní román* je ve skandinávské literární terminologii běžně užívanou žánrovou kategorií (...).“ Diplomandka se však přesto omezila na dánské romány.

Jejich rozboru se diplomandka věnuje od šesté kapitoly, a činí tak zjevně s přesvědčivou znalostí. Nejprve shrnuje obsah děl, poté charakterizuje skupinu, dále se věnuje kategorii času a literárního prostoru i vyprávěcí situaci. V tomto oddíle je objeven zejména diplomandčino zjištění o hojném a intencionálním užití symbolů v kolektivních románech, které bývají tradičně a po právu řazeny do realistické literatury. Tvzení, že tento literární směr „a priori odmítá alegorii a symboly,“ neboť jeho cílem je „objektivní zachycení skutečnosti“ (s. 70), ovšem diplomandka neopírá o žádnou teoretickou práci o realismu, přitom například studie Romana Jakobsona a jeho pokračovatelů o povaze realismu (metonymičnost etc.) by se v této souvislosti vysloveně nabízela. Neudržitelné je označení tragických událostí v Hansenově románu za „ideologické symboly.“ (s. 70).

Závěr práce je věnován ideologickému podtextu a tendenčnosti analyzovaných románů. Diplomandka zde přesvědčivě vyvrací zažitou představu, že již volbou formy kolektivního románu zaujímá autor levicový, ba marxistický postoj. Takovou tendenci lze doložit pouze v Kirkově románu *Rybáři*, přičemž jen v tomto díle jsou kolektiv a vzájemné vazby v něm představeny jako ideál. V ostatních románech je podle diplomandčina závěru skupina hierarchizována a není sice představena jako vyslovený antiideál, rozhodně však jako negativ. Diplomandka tedy v závěrečné definici rozlišuje mezi dvěma hlavními podskupinami žánru kolektivního románu, a volí pro ně následující termíny: kolektivní kolektivní román a antikolektivní kolektivní román. Byť se na první pohled může zdát, že jde o nešikovné a v češtině nelibě znějící opakování, má takovéto rozlišení své opodstatnění. Diplomandka poukazuje v rámci žánru kolektivního románu rovněž na pozoruhodný vývoj odpovídající změnám ve společnosti: „Zatímco v prvním období (cca. 1928-1933) převládá především ‚kolektivní kolektivní román‘ dominuje v pozdějším období (cca. 1933-1944) ‚antikolektivní kolektivní román‘.“ (s. 82).

Nedostatkem práce jsou neúplné bibliografické odkazy, které jsou vtěleny v závorkách do textu: jméno autora je tu doplněno pouze o číslo stránky, nikoli o rok vydání. Kritiku si zaslouží i skutečnost, že diplomandka sice často konstatuje nějaký fakt – například archaický, ságový styl Hansenova románu (s. 59) – ze zjištěných poznatků ovšem nevyvozuje žádný závěr. Další výtku si zaslouží chybějící bibliografický odkaz ke Stanzelově teorii v pasáži, kde diplomandka rozebírá vyprávěcí situace. V práci stojí pouze: „Použijeme-li termíny Stanzlovy (sic!) teorie, hovoříme o autorské vyprávěcí situaci s vnější perspektivou.“ (s. 54). Nesprávné je rovněž použití termínu „postava“ pro vyprávěče: „Přítomnost na příběhu nezávislé postavy, která celou situaci pozoruje zvenčí, je z těchto slov zřejmá.“ (s. 56). Ne vždy se diplomandce daří dobře přeložit vybrané citáty z románů, které do češtiny přeloženy nebyly. K nejméně zdařilým překladům patří citáty z Brannerova románu na straně 56 a 57 (dole). Neobratné a nevhodné je také užití préterita pro popis Scherfigova románu. Věty typu „(v) školní budově byly učitelé absolutními vládci (...)“ působí dojmem, že diplomandka věří v historickou autenticitu románových událostí. Na straně 21 zase diplomandka píše, že posledním „analyzovaným kolektivním románem je Scherfigovo dílo *Promeškané jaro*“, přičemž následuje opodstatněná problematizace řazení tohoto díla mezi kolektivní romány; diskusi nakonec diplomandka uzavírá slovy, že podle jejího názoru se o román kolektivní jedná – v tom případě ovšem dílo hned na počátku diskuse nemůže beze všeho opatřit přívlastkem „kolektivní“ (s. 21).

Diplomovou práci doporučuji k obhajobě.

Helena Březinová, Ph. D.

ÚGS

vedoucí práce

14. 5. 2009